

Bruxelles, den 6.7.2023
COM(2023) 376 final

**MEDDELELSE FRA KOMMISSIONEN TIL EUROPA-PARLAMENTET OG
RÅDET**

Strategisk fremsynsrapport for 2023

Bæredygtighed og menneskers trivsel i centrum af Europas åbne strategiske autonomi

I. Indledning

Den Europæiske Union gør en hidtil uset indsats for at opnå klimaneutralitet og bæredygtighed. En vellykket omstilling vil begrænse de eksistentielle risici for klimaændringer og miljøkrise og samtidig styrke EU's åbne strategiske autonomi og økonomiske sikkerhed. Dette vil være afgørende for at styrke Europas konkurrenceevne og sociale model på lang sigt og dermed dets globale førerposition i den nye nulemissionsøkonomi, og det vil også støtte andre regioner i opbygningen af en bæredygtig fremtid. I sidste ende vil det øge de nuværende og kommende generationers trivsel.

Men en vellykket og retfærdig socioøkonomisk omstilling er ikke en selvfølge. Sammen med sin pendant, den digitale omstilling, kræver den grønne omstilling afgørende ændringer og afvejn timer, der bl.a. vil påvirke vores økonomier og samfund i et tempo og omfang uden sidestykke. Hvis denne omstilling skal lykkes, er det vigtigt at anerkende sammenhængen mellem bæredygtighedens miljømæssige, sociale og økonomiske dimensioner. Dette vil sætte Europa i stand til at anvende en fremadskuende geopolitisk strategi, der på en vellykket måde udnytter de mest værdifulde aktiver, nemlig dets unikke sociale markedsøkonomi og positionen som verdens største handelsblok.

På denne baggrund undersøger den **strategiske fremsynsrapport for 2023 de vigtigste skæringspunkter mellem de strukturelle tendenser og dynamikker, der påvirker bæredygtighedens sociale og økonomiske aspekter, for at klarlægge de potentielle valg og afvejn timer, som EU sandsynligvis vil stå over for i fremtiden.** På grundlag af en inklusiv fremsynsundersøgelse¹ og de tre foregående udgaver² undersøges de centrale udfordringer, der vil være afgørende for omstillingen af vores samfund og økonomi til en model, der respekterer klodens begrænsninger og sikrer global konkurrenceevne, et stærkt socialt grundlag og modstandsdygtighed. Den undersøger også, hvordan fremme af inklusiv velfærd på lang sigt, deltagelse i en kurs mod bæredygtighed og konsolidering af demokratiet kan være opskriften på, hvordan Europa styrker sin globale rolle.

På dette grundlag foreslår rapporten **ti indsatsområder** for at nå målene om et socialt og økonomisk bæredygtigt Europa med en stærkere rolle i verden i de kommende år.

II. Vigtige skæringspunkter mellem udfordringer med hensyn til social og økonomisk bæredygtighed

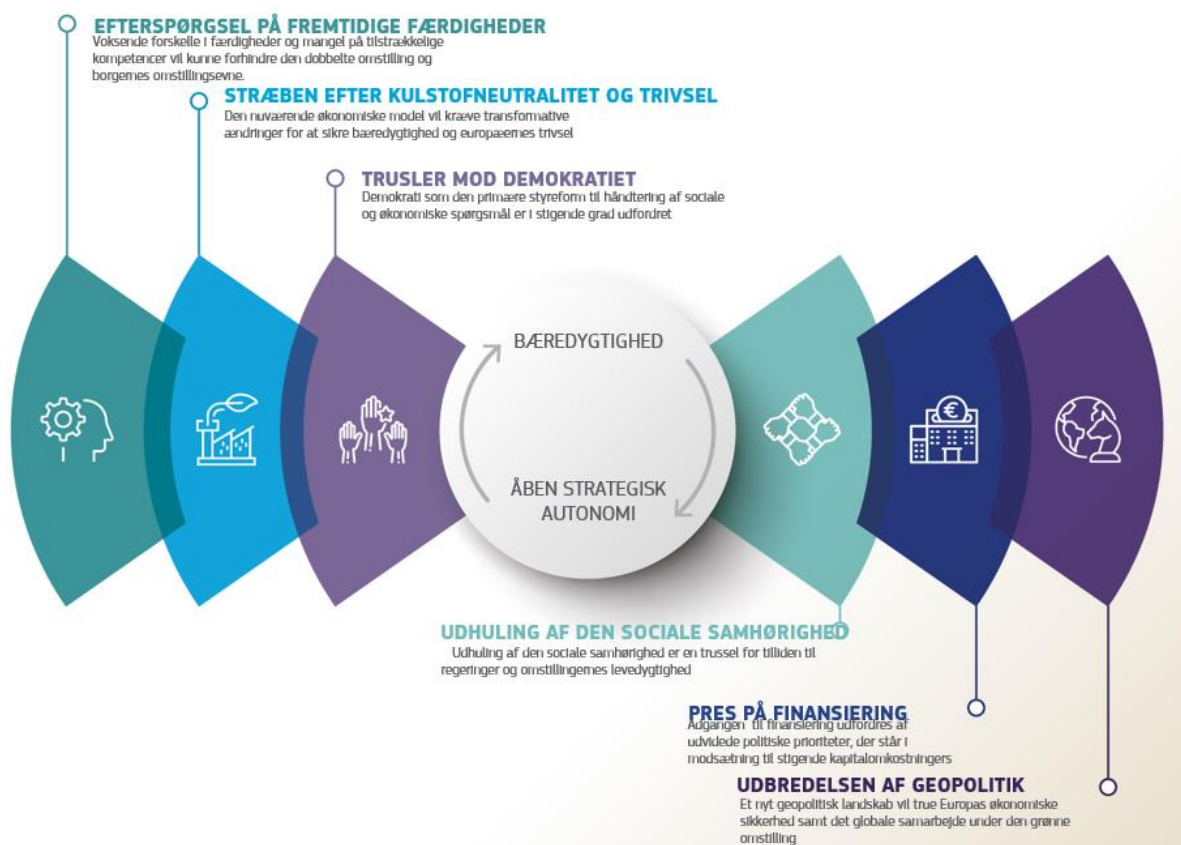
---

¹ Denne meddelelse bygger på Det Fælles Forskningscenters Science for Policy-rapport, *Towards a fair and sustainable Europe 2050: social and economic choices in sustainability transitions*, som er baseret på en fuldt udbygget fremsynsproces. Den startede med udarbejdelsen af fremsynsscenarioer, der beskriver alternative versioner af EU's bæredygtige fremtid i 2050. For hvert scenarie blev omstillingsforløbet for bæredygtighed udledt med en fælles kreativ tilbageskrivningsteknik. Dette gjorde det muligt at identificere nye, alternative praksisser og strukturer samt udfase eksisterende ikkebæredygtige praksisser og strukturer senest i 2050, herunder analyse af afvejn timer, flaskehalse og synergier i forbindelse med omstillingsforløbet. En tværgående analyse af de forskellige forandringsmønstre identificerede kritiske områder, der muliggjorde de gennemgribende ændringer i retning af bæredygtighed. Fremsynsprocessen omfattede også høringer af eksperter og interessenter, drøftelser med Kommissionens tjenestegrene, agenturer og fællesforetagender, offentliggørelse af en indkaldelse af dokumentation, drøftelser med institutionelle partnere (det europæiske strategi- og politikanalysesystem) og medlemsstaterne.

² Den strategiske fremsynsrapport for 2022 fokuserede på samspillet inden for den dobbelte omstilling i Europa i en ny geopolitisk kontekst. 2021-udgaven udviklede sig omkring vigtige tendenser, der påvirker EU's åbne strategiske autonomi og frihed til at handle i de kommende årtier. Rapporten for 2020 analyserede EU's modstandsdygtighed på tværs af fire dimensioner: den sociale og økonomiske, den geopolitiske, den grønne og den digitale dimension.

Vi har oplevet en tid med permakrise og polykrise med en kombination af stigende virkninger af klimaændringer og miljømæssige udfordringer, covid-19-pandemien og Ruslands angrebskrig mod Ukraine. Nye konflikter og eskalering af eksisterende konflikter, massefordrivelsler, finansielle kriser eller pandemier er andre eksempler på potentielle kriser, som vi kan stå over for i fremtiden. Endelig skaber omstillingernes hidtil usete omfang forskellige udfordringer, der påvirker de sociale og økonomiske aspekter af bæredygtighed (figur 1). Der skal tages hensyn til deres skæringspunkter og kombinerede virkninger for at muliggøre levedygtige veje mod Europas bæredygtighed.

Figur 1: Centrale udfordringer for EU's omstilling til bæredygtighed

1. Udbredelsen af geopolitik og omstrukturering af globaliseringen

Den globale scene er i bevægelse, og forskellige internationale aktører påtager sig nye og ofte mere konfrontatoriske roller. Ruslands angrebskrig mod Ukraine har udfordret grundlaget for multilateralisme og den regelbaserede verdensorden. Kina bevæger sig ind i en ny æra med fokus på økonomisk indflydelse og diplomatisk gennemslagskraft og sigter mod en systemisk ændring af den nuværende verdensorden. Landet er fortsat en systemisk rivaliserende og økonomisk konkurrent, samtidig med at det er en multilateral partner. USA følger en kurs med en dyb integration af indenrigs- og udenrigspolitikken. Dette indebærer en styrkelse af det industrielle grundlag, beskyttelse af næste generation af teknologier, samarbejde med internationale partnere om at udvikle økonomiske partnerskaber med fokus på

globale udfordringer og mobilisering af investeringer i vækstøkonomier³. USA er også fortsat EU's strategiske partner. Samtidig medfører Kinas og USA's strategiske kurs tiltagende geopolitisk, økonomisk og teknologisk rivalisering på verdensplan. Vi observerer også, at vækstlandene i stigende grad stræber efter indflydelse og repræsentation i internationale fora. Dette omfatter magter med forskellige ledelsesmodeller og -værdier, hedging-lande (med en blanding af samarbejds- og konfrontationsstrategier) samt mindre og skrøbelige stater, der kræver klimaretfærdighed. Dette udfordrer et effektivt internationalt samarbejde om tværnationale spørgsmål såsom klimaændringer eller energiomstillingen, selv om deres hastende karakter kun er stigende.

Spændingerne i verdensordenen ledsages af en "kamp om narrativer", der i stigende grad bliver til en "kamp om tilbud", og som former både den globale offentlige mening og regeringsindsatsen. EU har fremlagt den globale portal for at støtte intelligente investeringer i kvalitetsinfrastruktur under overholdelse af de højeste sociale og miljømæssige standarder i overensstemmelse med europæiske værdier og standarder. EU's og mere generelt de vestlige fortællinger udfordres imidlertid i stigende grad. På trods af Ruslands åbenlyse krænkelse af grundlæggende folkeretlige principper lever to tredjedele af verdens befolkning f.eks. i stater, der har indtaget en neutral eller russisk orienteret holdning⁴. Dette skyldes til dels propaganda, mis- og desinformation, der søger at påvirke nationale og globale holdninger, og som i stigende grad forstærkes af sociale medier og vildledende anvendelse af generativ kunstig intelligens.

Da EU kun tegner sig for 6,9 % af drivhusgasemissionerne på globalt plan og ca. 5 % af verdens befolkning, vil global opbakning og samarbejde være afgørende for at tackle disse udfordringer⁵. I en tid med global økonomisk turbulens står flere vækstlande og udviklingslande samtidig over for flere udfordringer med hensyn til at reducere CO₂-emissioner, selv om de er udsat for stigende klimabetingede farer. De giver også udtryk for bekymring over nogle af EU's seneste grønne initiativer, da disse kan blive til hindringer for deres udvikling. Dette er især tilfældet for mange afrikanske, latinamerikanske og asiatiske lande, hvor Kinas økonomiske indflydelse har været vigtig, og EU's tilgang baseret på et partnerskab mellem ligestillede skal styrkes. Internationale forbindelser bliver stadig mere transaktionsbaserede, efterhånden som flere og flere lande søger efter de mest fordelagtige partnerskaber. Dette resulterer i en stigende "kamp om tilbud" (f.eks. om finansiering, infrastrukturudvikling eller støtte til energiomstilling) og initiativer såsom Kinas "Belt and Road"-initiativ eller G7-landenes partnerskab for global infrastruktur og investering⁶. Dette er også en "kamp om modeller" mellem demokratiske og autoritære regimer.

Globalisering, som vi kender det, er grundlæggende udfordret. Multilaterale regler, normer og institutioner har skabt en ramme for global økonomisk integration og frihandel, som har

---

³ Bemærkninger fra USA's nationale sikkerhedsrådgiver Jake Sullivan om fornyelse af amerikansk økonomisk lederskab ved Brookings-institutionen den 27. april 2023.

⁴ 36 % af verdens befolkning bor i lande, der aktivt fordømte og indførte sanktioner mod Rusland. Næsten en tredjedel bor i et land, der er forblevet neutralt. Endelig er der yderligere 32 %, der bor i lande, hvor regeringen støttede Ruslands handlinger eller narrativ. Howey, W. (2022), *Russia can count on support from many developing countries*, <https://www.eiu.com/n/russia-can-count-on-support-from-many-developing-countries/>.

⁵ EDGAR — Emissions Database for Global Atmospheric Research, Europa-Kommissionen.

⁶ G7-landenes partnerskab for global infrastruktur og investering, som EU's globale portal er en del af, har til formål at reagere på efterspørgslen efter infrastrukturfinansiering af høj kvalitet i lav- og mellemlandslande.

løftet millioner ud af fattigdom. Flere på hinanden følgende udfordringer og nye trusler viser imidlertid, at denne globaliseringsmodel er under pres. Pandemien har fremhævet de globale forsyningskæders skrøbelighed og blotlagt EU's strategiske afhængigheder. Den stigende geoøkonomiske konfrontation omorganiserer yderligere globale handels- og investeringsstrømme. Dette øger risikoen for handelsrestriktioner og forstyrrelser i forsyningskæden og hæmmer strømmen af grønne varer, tjenesteydelser og teknologier. Det kan også forværre EU's afhængighed, herunder adgang til kritiske råstoffer, der er nødvendige for den dobbelte omstilling, og det udfordrer EU's strategiske sektorer (fra batterier til mikrochips). Desuden kan bestræbelserne på at opnå solide forsyningskæder også påvirke miljøet (f.eks. gennem tilbageflytning af industriaktiviteter, øget interesse for udvinding i omstridte områder) og økonomien (f.eks. ved at lægge pres på de offentlige budgetter og lokale arbejdspladser i eksportorienterede sektorer). Disse dynamikker påvirker gradvist EU's politikker, herunder mange, der tidligere primært blev betragtet som indenlandske, og udfordrer sektorspecifikke tilgange til politikudformningen. I denne forbindelse er en fornyet indsats for at opretholde multilateralisme og reformere WTO's fremskridt endnu mere presserende.

2. Stræben efter en bæredygtig økonomi og trivsel

EU befinder sig på et afgørende tidspunkt, som kræver et fælles pres fra politiske beslutningstagere og virksomheder for at sikre en førende position i det globale kapløb om en nulemissionsindustri. Bæredygtighed vil udgøre en vigtig kilde for EU's langsigtede konkurrencefordel⁷, idet det vil øge EU's markedsandel for relaterede produkter, tjenesteydelser og teknologier samt tiltrække globale investeringer og talenter. EU har allerede gjort en betydelig indsats for at støtte flere grønne teknologier og løsninger: fra brint og avancerede materialer til vandkredsløb eller indbygget bæredygtighed. I takt med at den globale konkurrence intensiveres, vil øget støtte til forskning og udvikling og fremstilling af strategiske nulemissionsteknologier⁸, gennemførelse af en ambitiøs økonomisk sikkerhedsstrategi⁹ og fremme¹⁰ af investeringer på områder af afgørende betydning, hvor EU udviser stor afhængighed, være afgørende for at styrke EU's åbne strategiske autonomi¹¹.

Det stigende pres på de sociale og økonomiske aspekter af bæredygtighed giver næring til debatten om behovet for en ny økonomisk model med fokus på menneskers og naturens trivsel. Et fremherskende fokus på økonomiske faktorer uden behørig hensyntagen til

---

⁷ University of Cambridge Institute for Sustainability Leadership (CISL), (2022) <https://www.cisl.cam.ac.uk/competitive-sustainability-index>.

⁸ Forordningen om nettonulindustri, COM(2023) 161 final.

⁹ En europæisk økonomisk sikkerhedsstrategi, JOIN(2023) 20 final.

¹⁰ Investment needs assessment and funding availabilities to strengthen EU's Net-Zero technology manufacturing capacity, SWD(2023) 68 final.

¹¹ Spanien har sammen med andre medlemsstater inden for rammerne af det EU-dækkende fremsynsnetværk udviklet et særligt spor til at analysere den nuværende og fremtidige afhængighed i fire kritiske sektorer (energi, digital teknologi, sundhed og fødevarer), der også trækker på den metode, som Kommissionen har foreslået (se SWD(2021) 352 final, SWD(2022) 41 final, WP2023/14). Dette arbejde indeholder anbefalinger om styrkelse af EU's åbne strategiske autonomi, herunder dets økonomiske sikkerhed, og globalt lederskab i 2030.

kvaliteten af vækst og beskæftigelse har fremmet ikkebæredygtige produktions- og forbrugspraksisser. Samtidig udgør miljøressourcer, som ikke er uendelige, selve grundlaget for økonomisk aktivitet: f.eks. er 72 % af de 4,2 millioner virksomheder i euroområdet stærkt afhængige af mindst én naturrelateret tjeneste såsom bestøvning, rent vand, sund jord eller tømmer¹². Undgåelse af forstyrrelser af kritiske naturlige systemer såsom vandkredsløbet, respekt for planetens grænser og standsning af tabet af biodiversitet er således afgørende forudsætninger for modstandsdygtige samfund og bæredygtige økonomier. Efterhånden som denne indbyrdes afhængighed mellem økonomien og miljøet bliver stadig tydeligere, bliver det også et spørgsmål om retfærdighed mellem generationerne: Tilpasning af den økonomiske model vil være grundlaget for de kommende generationers trivsel og materielle velstand, herunder den måde, hvorpå de økonomiske gevinster fordeles. Det europæiske semester er bygget op omkring de fire dimensioner af konkurrencedygtig bæredygtighed: miljømæssig stabilitet, social retfærdighed, produktivitet og makroøkonomisk stabilitet. Ovennævnte spørgsmål kræver imidlertid yderligere metoder til at registrere fremskridt og velstand ud over bruttonationalproduktet (BNP).

Tilpasning af BNP til forskellige faktorer

I de seneste 90 år har BNP været en af de mest anvendte økonomiske indikatorer og er fortsat den vigtigste indikator for et lands økonomiske præstation. Samtidig begyndte overvejelserne om dets begrænsninger allerede i 1970'erne. Med den seneste udvikling såsom klimaændringer og pandemien er det i stigende grad blevet klart, at BNP er ufuldstændigt som et mål for fremskridt, da det ikke fuldt ud afspejler vor tids vigtige miljømæssige eller sociale udfordringer. Dette kræver, at der udvikles supplerende parametre — og at de gradvist indarbejdes i den politiske beslutningsproces — som gør det muligt bedre at spore EU's omstilling til bæredygtighed og resultaterne i en global sammenligning.

Som opfølgning på de tidligere strategiske fremsynsrapporter har Kommissionen iværksat et internt arbejde med at udvikle bæredygtige og inklusive velfærdsmål for EU som supplement til BNP. Derved samles for første gang forskellige arbejdsområder med det formål at danne grundlag for EU's fremtidige politikudformning.

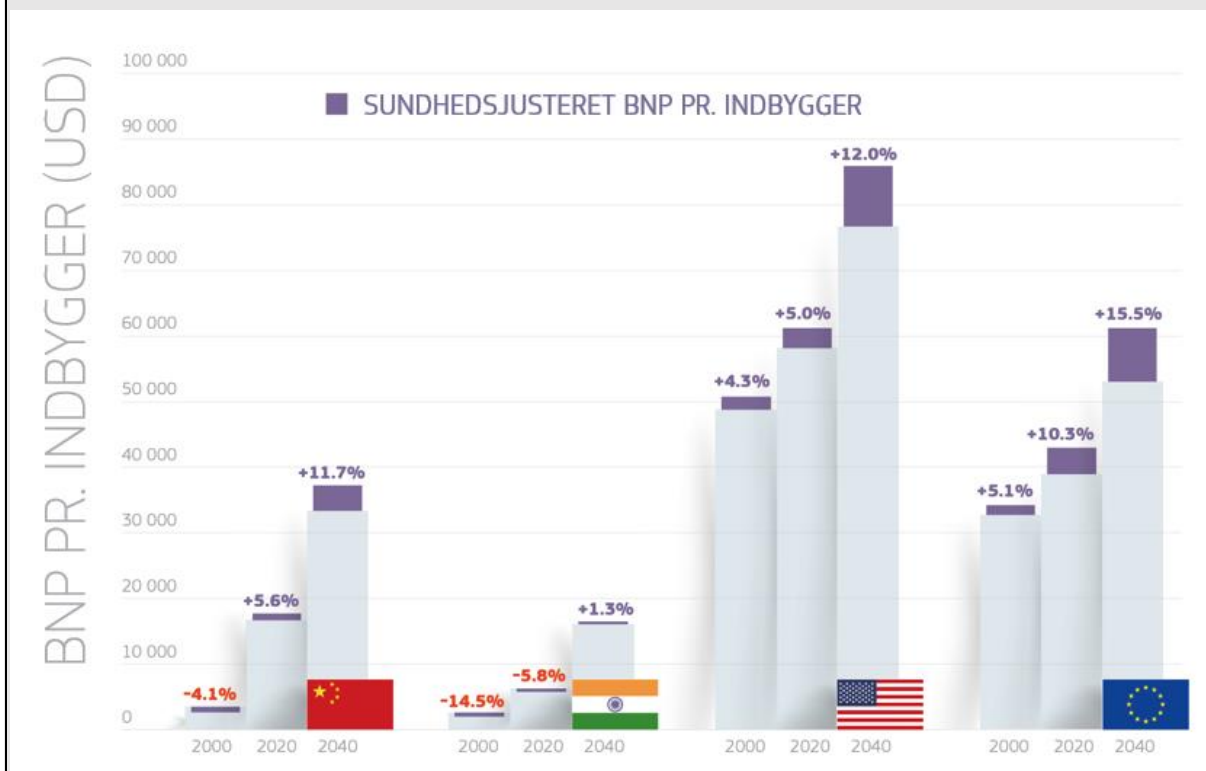
En mulighed for at udvikle parametre for BNP består i at tildele monetære værdier til relevante velfærdsfaktorer og anvende disse værdier til at "justere" BNP. Disse kan omfatte forskellige aspekter af livskvalitet (f.eks. sundhed, uddannelse og fritidsaktiviteter), ulønnet omsorgsarbejde og husligt arbejde, uligheder, omkostninger ved miljøskader (f.eks. forurening og drivhusgasemissioner) eller udtømming af naturressourcer. Resultaterne af et pilotprojekt rapporteres nedenfor¹³, hvor den forventede levetid anvendes som indikator for sundhedsdimensionen af trivsel. Det viser det sundhedsjusterede BNP (pr. indbygger) for EU, USA, Kina og Indien i 2000, 2020 og 2040. Der vil fortsat blive arbejdet på at udvikle andre supplerende indikatorer for BNP, der afspejler udvalgte faktorer såsom uligheder eller miljøskader. Justeringen for ulighed kan opnås ved at give nedslag i gennemsnitsindkomsten (BNP pr. indbygger) i forhold til graden af indkomstulighed. Miljøskader kan indregnes ved at fratække deres anslåede økonomiske skade. Dette er i overensstemmelse med det globale tilsagn, der er nedfældet i 2030-dagsordenen for bæredygtig udvikling, om at udforme målinger

¹² Elderson, F., (2023), <https://www.ecb.europa.eu/press/blog/date/2023/html/ecb.blog230608~5cffb7c349.en.html>.

¹³ Nærmere oplysninger om den anvendte metode, datakilder, yderligere resultater og en følsomhedsanalyse findes i *Health-adjusted income: complementing GDP to reflect the valuation of life expectancy*, JRC Technical Report, JRC134152, <https://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/handle/JRC134152>.

af fremskridt inden for bæredygtig udvikling, der supplerer BNP. I forbindelse med reformen af det internationale finansielle system undersøges det også, hvordan det er muligt at gå videre end BNP.

Figur 2: En tilpasning af BNP pr. indbygger efter den forventede levetid fører til større opadgående ændringer (i %) for EU sammenlignet med USA, Kina og Indien

De grå søjler viser værdien af BNP pr. indbygger i fast årlig købekraftsparitet, og de lilla søjler viser den justerede version af samme BNP-tal. For at opnå justeringen fastsættes et referenceniveau for dødelighed, og befolkningens villighed til at betale for at nå dette niveau beregnes. Tallene står i relation til overlevelseskurven for verden, der er fremskrevet til 2050 som referenceniveau. EU-dataene omfatter 24 lande (der foreligger ingen fremskrivninger for Kroatien, Cypern og Malta).

Opjusteringen af EU's BNP vil være 15,5 % i 2040, hvilket er mere end i USA (12,0 %), Kina (11,7 %) og Indien (1,3 %). Den samlede årlige gennemsnitlige vækstrate for ikkejusteret BNP i perioden 2000-2040 er på 1,33 % for EU, mens den for det justerede BNP er på 1,57 %. En tilpasning af BNP til den forventede levetid fører desuden til en højere andel af EU's justerede BNP i forhold til det samlede BNP i de fire økonomier tilsammen i 2040 (svarende til 19,8 % sammenlignet med 18,9 % for BNP).

Afkobling af økonomisk vækst fra ressourceforbrug bliver den centrale udfordring for en ny økonomisk model. Det er lykkedes Europa at opnå en betydelig reduktion af CO₂-emissionerne på trods af fortsat vækst. Banebrydende forskning og innovation og hurtigere udbredelse af teknologier vil fortsat være afgørende for at opnå bæredygtighed. Men teknologier alene er måske ikke nok. EU's indenlandske fodaftryk¹⁴ er allerede faldet med 13 %

¹⁴ Det indenlandske fodaftryk kvantificerer de miljømæssige virkninger af indenlandsk produktion og forbrug via et sæt livscyklusbaserede indikatorer.

i løbet af det seneste årti, og yderligere innovationer vil sandsynligvis understøtte denne tendens. EU's forbrugsfodaftryk, som tager hensyn til handelens indlejrede miljøvirkninger, er imidlertid steget med 4 %¹⁵. I mellemtiden har de nuværende globale forbrugsmønstre allerede ført til en overskridelse af de fleste af planetens grænser, og på grundlag af de nuværende tendenser forventes disse negative virkninger at fortsætte med at stige indtil 2030¹⁶. 40 % af fødevarer går f.eks. til spilde i højindkomstlande¹⁷. Med tiden kan der opnås en reduktion af emissionerne ved at reducere forurening og affald gennem cirkularitet, ressource- og energieffektivitet og foranstaltninger, der indebærer sparsommelig omgang med energiresourcerne¹⁸. På samme måde kan en mere effektiv produktion og et mere effektivt forbrug i landbrugssektoren og havfødevarersektoren mindske indvirkningen på de naturlige økosystemer.

Ændringer i adfærd og forbrug kan gøre en stor forskel. Nogle skøn viser f.eks., at afbødningsforanstaltninger på efterspørgselsiden, herunder adfærds- eller livsstilsændringer (tilskyndelse til mere bæredygtige og sundere kost- eller rejsevaner, reduktion af mad- eller tekstilaffald, reduktion af energi- og vandforbruget osv.) eller brug af infrastruktur (reovering af bygninger, sikring af bæredygtig transport osv.) globalt kan reducere emissionerne med helt op til 40-70 % inden 2050.¹⁹ Samtidig kan de også forbedre trivlsen. Men ikke kun udformningen af de foreslåede foranstaltninger, men også deres opfattelses- og adfærdsmæssige virkninger har betydning. Et skift til en mere bæredygtig adfærd og et mere bæredygtigt forbrug kan opfattes positivt og være mere acceptabelt, hvis der tages udgangspunkt i retfærdighed og tilfredshed med tilværelsen²⁰. Hvis der ikke tages hensyn til dem, vil de foreslåede foranstaltninger føre til offentlig modstand og efterfølgende forsinke eller endda forhindre planer om at indføre dem²¹.

3. Øget pres for at sikre tilstrækkelig finansiering

Den grønne omstilling kræver hidtil usete investeringer. Samlet set vil der være behov for yderligere investeringer på over 620 mia. EUR om året for at opfylde målene i den grønne pagt og RepowerEU. Langt størstedelen af disse skal komme fra privat finansiering²². Medlemsstaternes budgetter vil også spille en vigtig rolle. EU forventes allerede at bruge 578 mia. EUR — mindst 30 % af sit budget — på klimarelevante foranstaltninger i perioden 2021-2027. Men stadig er de fulde omkostninger og konsekvenser af klima- og

¹⁵ Consumption footprint and domestic footprint, Europa-Kommissionen, (2023), <https://doi.org/10.2760/218540>.

¹⁶ Zero pollution – Outlook 2022, Europa-Kommissionen, (2022), <https://doi.org/10.2760/39491>.

¹⁷ FN's Fødevarerprogram, <https://www.wfpusa.org/drivers-of-hunger/food-waste/>, version 12. juni 2023.

¹⁸ Se f.eks.: Versailles Statement: The crucial decade for energy efficiency, (8. juni 2023), <https://iea.blob.core.windows.net/assets/2de1ef68-c97a-4fdb-b8be-fb12b693893e/IEA8thGlobalConferenceonEnergyEfficiencyJointStatement.pdf>.

¹⁹ Intergovernmental Panel on Climate Change, (2023), <https://www.ipcc.ch/report/ar6/syr/>.

²⁰ Binder, M., og Blankenberg, A. K., (2017), <https://doi.org/10.1016/j.jebo.2017.03.009>

²¹ France Jagers, S. C., Martinsson, J., & Matti, S., (2019), <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/14693062.2018.1470963>.

²² SWD(2023) 68 final og COM(2022) 438 final. Desuden kræver Forordningen om nettonulindustri i alt 92 mia. EUR i perioden 2023-2030.

biodiversitetskrisen ukendte. De øgede virkninger af ekstreme vejrforhold fører allerede i dag til alvorlige økonomiske tab. For tørke beløber de sig f.eks. til omkring 9 mia. EUR om året²³ og for flodoversvømmelser til 7,6 mia. EUR²⁴. En styrkelse af modstandsdygtigheden over for klimaændringer på centrale områder såsom transportinfrastruktur, det digitale område, energi, ressourcelagring, sundhed, fødevarer, bygninger eller produktionsanlæg vil også kræve betydelige ressourcer. Desuden kan den stigende hyppighed af klimakatastrofer gøre forsikringer uoverkommelige for husholdninger²⁵ og mange virksomheder og yderligere øge presset på de offentlige budgetter. Den kommende vurderingsrapport om europæisk klimarisiko vil indeholde yderligere dokumentation om klimarelaterede risici. Alt dette er også et stærkt argument for forebyggelse: Hver euro, der investeres i systemer for tidlig varsling, giver i gennemsnit 131 EUR tilbage fra undgåede tab, beredskabsomkostninger og yderligere samfundsmæssige fordele²⁶.

Andre strategiske investeringer vokser også. Det vil koste mindst 125 mia. EUR om året at afhjælpe EU's investeringsmangler i forbindelse med den digitale omstilling²⁷. Prisen for den nye geopolitik vil også være høj: I 2021 steg medlemsstaternes forsvarsudgifter f.eks. betydeligt til 214 mia. EUR, og der forventes yderligere udgifter på 75 mia. EUR frem til 2025 med henblik på at opbygge tilstrækkelige forsvarskapaciteter²⁸. Endelig vil genopbygningen af Ukraine kræve 384 mia. EUR fra alle partnere i løbet af de næste ti år²⁹.

Samtidig vil demografiske ændringer og den økonomiske omstilling udfordre de offentlige budgetter på alle niveauer. F.eks. kan ældrekvoten stige fra 34,4 % i 2019 til 59,2 % i 2070, hvilket kan føre til en mulig stigning i aldersrelaterede udgifter på to procentpoint til 26 % af BNP³⁰. Den nuværende EU-skatte ramme, der hovedsagelig er baseret på skat på arbejde, herunder bidrag til sociale ordninger, afspejler ikke de aktuelle ændringer³¹. Da andelen af personer i den arbejdsdygtige alder vil falde drastisk i løbet af de kommende årtier, og væksten i produktivitet sandsynligvis ikke vil opveje denne udvikling, vil muligheden for, at skat på arbejde genererer de samme indtægter som i dag, sandsynligvis være reduceret. Desuden medfører den økonomiske omstilling og globaliseringen, at immaterielle aktiver spiller en stadig større rolle, og at de økonomiske aktiviteter får større international mobilitet.

---

²³ Kombinerede tal for EU og Det Forenede Kongerige Naumann, G., et al., (2021), <https://doi.org/10.1038/s41558-021-01044-3>.

²⁴ Kombinerede tal for EU og Det Forenede Kongerige Dottori, F., et al., (2023), <https://doi.org/10.1038/s41558-022-01540-0>.

²⁵ Kun omkring en fjerdedel af de klimarelaterede tab ved katastrofer er i øjeblikket forsikret i EU. Se Den Europæiske Centralbank, (2022), <https://www.ecb.europa.eu/pub/pdf/other/ecb.policyoptions.EIOPA~c0adae58b7.en.pdf>.

²⁶ Verdensbanken, (2021), <http://hdl.handle.net/10986/35686>.

²⁷ Et vigtigt øjeblik for Europa: Genopretning og forberedelser til den næste generation, COM(2020) 456 final.

²⁸ Det Europæiske Forsvarsagentur, (2022), <https://doi.org/10.2836/97270>.

²⁹ Baseret på en fælles vurdering fra Ukraines regering, Verdensbankgruppen, Europa-Kommissionen og De Forenede Nationer. Kilde: Verdensbanken, Ukraine Rapid Damage and Needs Assessment: February 2022 — February 2023.

³⁰ 2021 ageing report, Europa-Kommissionen, (2021), <https://doi.org/10.2765/84455>.

³¹ Erhvervsbeskatning i det 21. århundrede, COM(2021) 251 final.

Desuden vil selve den grønne omstilling få en indvirkning. Det kan bidrage til en indskrænkning af det traditionelle skattegrundlag som følge af udfasningen af fossile brændstoffer, ændringer i forbrugsmønstre og vækstudsving. Samtidig kan dette til en vis grad opvejes af nye bæredygtige aktiviteter, produkter og tjenesteydelser. Nye former for beskatning (f.eks. på kulstofemissioner, affald, ikkebæredygtige eller usunde produkter og tjenesteydelser) kan også få større betydning for at supplere skatten på arbejde og fremme bæredygtigheden af de offentlige finanser og velfærdsstaten.

Gennemførelsen af omstillingen til bæredygtighed vil afhænge af, at der sikres tilstrækkelig og hurtig finansiering fra den private sektor. Derfor vil fokus på at frigøre private investeringer være af afgørende betydning for den offentlige sektor, mens fortrængningseffekter for privat finansiering eller udløsning af et støttekapløb mellem økonomierne samtidig undgås. EU har udviklet en omfattende ramme for bæredygtig finansiering, der støtter virksomheder og den finansielle sektor i at øge deres investeringer, der er nødvendige for omstillingen til bæredygtighed, og som omfatter en taksonomi, oplysninger om bæredygtighed, klimabenchmarks og grønne obligationer. Der er dog stadig en række udfordringer. Forskellen i produktive investeringer mellem EU og USA er blevet større siden finanskrisen i 2008 og nåede op på 2 % af BNP i 2022³². Desuden hæmmes private investeringer af manglen på et ægte indre marked for kapital og en fuldt udbygget bankunion. Dette hindrer kanaliseringen af de store besparelser i EU — overskuddet af national opsparring i forhold til indenlandske investeringer i EU har i løbet af de seneste ti år i gennemsnit været på næsten 300 mia. EUR³³ — til finansiering af fremtidig vækst. Bankerne vil fortsat spille en central rolle i finansieringen af EU's økonomi, men der skal gøres mere for at diversificere finansieringskilderne. Selv om EU's venturekapitalinvesteringer er ved at indhente USA, er de f.eks. stadig utilstrækkelige, især når det drejer sig om finansiering i den senere fase, og vellykkede europæiske nystartede virksomheder og vækstvirksomheder kæmper for i EU at tilvejebringe den kapital, der er nødvendig for at vokse. Dette resulterer i en lavere innovationsrate, og kapitalmarkedernes potentiale for at finansiere omstillingerne er fortsat underudviklet. Yderligere hindringer omfatter den forventede nedgang i produktiviteten og virksomhedernes akkumulerede gæld efter pandemien³⁴. Dette forværres af stigende låneomkostninger³⁵, hvilket ligeledes øger bekymringerne over den private sektors evne til i øjeblikket at foretage de nødvendige investeringer, navnlig i vedvarende energi³⁶. Endelig anvendes offentlige instrumenter til at tiltrække private investeringer undertiden på en for risikoavers måde til at udløse investeringer i projekter med høj risiko, lav forrentning eller fremtidsfokus.

---

³² Den Europæiske Investeringsbank, (2023), <https://doi.org/10.2867/307689>.

³³ Kilde: Eurostat, betalingsbalance (BPM6), løbende plus-kapitalkonto. Referenceperiode: 2013-2022. Data fra den 28. juni 2023.

³⁴ Den Internationale Betalingsbank, [Credit to the non-financial sector \(bis.org\)](https://www.bis.org), opdateret den 27. februar 2023.

³⁵ Se ECB's indikator for kombinerede låneomkostninger, som steg med 1,83 procentpoint fra år til år i april 2023.

³⁶ Schnabel, I., (2023), <https://www.ecb.europa.eu/press/key/date/2023/html/ecb.sp230110~21c89bef1b.en.html>.

4. Stigende efterspørgsel på færdigheder og kompetencer med henblik på en bæredygtig fremtid

Omstillingerne vil kræve stærke europæiske uddannelses- og erhvervsuddannelsessystemer, der lægger stor vægt på tilpasningsevne. Tilgængeligheden af arbejdstagere med passende tekniske og bløde færdigheder vil være afgørende for omstillingernes levedygtighed og EU's konkurrenceevne. For eksempel kan en mindskelse af den kønsbestemte forskel inden for STEM, som er afgørende for grønne og digitale teknologier, potentielt føre til en forbedring af EU's BNP med op til 820 mia. EUR i 2050³⁷. Allerede nu er manglen på personale med de rette kvalifikationer en yderligere faktor, der hæmmer investeringer for 85 % af EU's virksomheder³⁸, både i etablerede og nye industrier. Manglen på arbejdskraft er et voksende problem i flere arbejdskraftintensive sektorer såsom sundhedspleje, langtidspæje, byggeri og landbrug, ikke mindst i lyset af den aldrende europæiske befolkning. Dette giver også anledning til bekymring i de sektorer, der er afgørende for omstillingen. EU har f.eks. brug for 180 000 uddannede arbejdstagere i brændselscelle- og brintindustrien inden 2030 og op til 66 000 i solcellebranchen³⁹. Samtidig er de europæiske unges grundlæggende kompetencer blevet forringet⁴⁰, og pandemien forværrede læringsresultaterne i mange medlemsstater⁴¹. Selv om EU's arbejdsstyrke er den mest uddannede i EU's historie, er der dog stadig 60 millioner lavtuddannede og lavt kvalificerede voksne. Hertil kommer, at manglende overensstemmelse mellem udbudte og efterspurgte kvalifikationer ikke er den eneste årsag til mangel på arbejdskraft. Der er også et problem med tilgængeligheden af kvalitetsjob i forbindelse med dårlige arbejdsvilkår, løn og kontrakter, balance mellem arbejdsliv og privatliv og manglende udviklings- eller karrieremuligheder. De demografiske tendenser og faldet i befolkningen i den erhvervsaktive alder har en markant territorial indvirkning, idet 82 EU-regioner, der tegner sig for 30 % af den europæiske befolkning, står over for eller risikerer en talentudviklingsfælde⁴². Hvis der ikke gøres noget ved dette, vil det hæmme den europæiske samhørighed.

Vores uddannelsessystemer er endnu ikke egnede til omfanget og hastigheden af forandringerne. Færdigheder får stadig større betydning ud over de formelle kvalifikationer. Dette kombineres med ændringer i nye generationers værdier og forhåbninger i retning af balance mellem arbejdsliv og privatliv og meningsfulde job. Digitale teknologier, herunder generativ kunstig intelligens, skaber nye undervisnings- og læringsmuligheder, både for almindelig skolegang og for livslang læring og læring på arbejdspladsen. De udgør imidlertid også udfordringer for de eksisterende uddannelsessystemer. F.eks. med hensyn til lærernes digitale færdigheder, pædagogiske tilgange, sikring af systemernes kvalitet og pålidelighed og

---

³⁷ Det Europæiske Ligestillingsinstitut, (2017), <https://doi.org/10.2839/538402>.

³⁸ Den Europæiske Investeringsbank, (2023), <https://doi.org/10.2867/307689>.

³⁹ The strategic energy technology plan, Europa-Kommissionen, (2018), <https://doi.org/10.2777/04888>.

⁴⁰ De dårlige PISA-resultater inden for læsning (22,5 %), matematik (22,9 %) og naturvidenskab (22,3 %) ligger stadig langt over EU-2030-målet på under 15 % og er steget i forhold til 2015-runden. Se: Europa-Kommissionen, (2022), <https://www.doi.org/10.2766/117416>.

⁴¹ Covid-19 learning deficits in Europe, Europa-Kommissionen, (2023), <https://doi.org/10.2766/881143>.

⁴² Udnyttelse af talent i Europas regioner, COM(2023) 32 final.

deres indhold, sikring af lige muligheder (f.eks. med hensyn til adgang til grundlæggende teknologisk infrastruktur og udstyr) eller etiske betænkeligheder.

Udfordringen med hensyn til færdigheder er mere vidtgående end blot økonomiske overvejelser. Digitale og andre færdigheder vil være afgørende ikke kun for at finde kvalitetsjob, men også for aktiv deltagelse i samfundslivet eller for at skelne fakta fra mis- og desinformation, også i forbindelse med bæredygtighed. I øjeblikket har kun 54 % af EU-borgerne som minimum grundlæggende digitale færdigheder⁴³. Desuden vil kompetencer inden for miljømæssig bæredygtighed⁴⁴ sammen med medborger- og iværksætterfærdigheder samt modstandsdygtighed også være vigtige for lokalsamfundsbaseret social innovation, igangsættelse og deltagelse. Endelig er færdigheder også vigtige for den offentlige sektor, da en kompetencekløft kan begrænse dens evne til at handle effektivt. For eksempel rapporterede 69 % af EU's kommuner, at manglen på færdigheder inden for miljø og klimavurdering var en faktor, der bremsede deres klimarelaterede investeringer⁴⁵.

En vedvarende overførsel af uddannelsesmæssige ulemper mellem generationer vil forværre disse problemer. F.eks. er der 5,6 gange større sandsynlighed for, at elever med lav socioøkonomisk status i EU klarer sig dårligt i skolen end elever med en høj status⁴⁶. Dette viser, at den eksisterende sociale mobilitet har sine begrænsninger, og gør det sværere at udnytte de muligheder, som omstillingerne giver. Det er også en af de faktorer, der påvirker EU's sociale samhørighed.

5. Flere revner i den sociale samhørighed

Den europæiske grønne pagt er afhængig af at kunne sætte folk i stand til at deltage i og drage fordel af omstillingen. I den forbindelse er der sket tydelige fremskridt. Når man ser på den generelle levestandard eller sundhed, har europæerne et længere og bedre liv end tidligere generationer. Deres levetid vil fortsætte med at blive længere. Siden 2004 har de øget den forventede levetid med fire år⁴⁷, og der er opstået forskellige nye livs- og karrieremuligheder. Mange europæiske lande er blandt de lykkeligste steder at bo⁴⁸. Ikke desto mindre er det nødvendigt at styrke grundlaget for den eksisterende sociale kontrakt for at kunne modstå forskellige udfordringer.

Klimaændringerne vil påvirke områder forskelligt og få uforholdsmæssigt store konsekvenser for de fattigste og mest sårbare. Lavindkomsthusholdninger vil være mest

---

⁴³ Eurostat, (2022), <https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-eurostat-news/-/ddn-20220330-1>.

⁴⁴ Kompetencer inden for bæredygtighed refererer til det indbyrdes forbundne sæt af viden, færdigheder, holdninger og værdier, der muliggør en effektiv og integreret indsats i verden med hensyn til problemer, udfordringer og muligheder vedrørende bæredygtighed, afhængig af kontekst. Se: Europa-Kommissionen, (2022), <https://doi.org/10.2760/13286>.

⁴⁵ Den Europæiske Investeringsbank, (2023), <https://doi.org/10.2867/307689>.

⁴⁶ Education and training monitor 2022, Europa-Kommissionen, (2022), <https://www.doi.org/10.2766/117416>.

⁴⁷ Eurostat, [https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/HLTH_SILC_17__custom_6521084/default/table?](https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/HLTH_SILC_17__custom_6521084/default/table?lang=en) lang=en, data fra juni 2023.

⁴⁸ World Happiness Report, Helliwell, J. F. et al. (red.), (2023), ISBN 978-1-7348080-5-6.

udsatte for højere fødevarer⁴⁹- eller energipriser⁵⁰, da de generelt har mindre råderum til at afbøde kraftige stigninger i leveomkostningerne gennem opsparing. Sammenlignet med andre grupper bruger de også forholdsmæssigt mere på basale varer såsom fødevarer, elektricitet, gas, opvarmning og transport. De fattigste bor også ofte i de mere forurenede områder i byerne og er derfor mere sårbare over for virkningerne af forurening, navnlig på deres helbred. 13,7 % af EU's borgere siger, at de har været udsat for forurening eller miljøfarer⁵¹. De mest sårbare segmenter i samfundet påvirkes også uforholdsmæssigt hårdt af klimarelaterede katastrofer. Samtidig er vores samfunds og institutioners tilpasningsevne ujævnt fordelt på tværs af Europa⁵². Desuden er indkomst- og velstandsforskelle tæt forbundet med økologiske uligheder og bidrag til klimaændringer. De rigeste 10 % af europæerne udleder f.eks. over tre gange mere pr. indbygger end resten⁵³. Andre faktorer såsom alder, boligtype eller bymæssig størrelse bestemmer imidlertid også husholdningernes emissioner, hvilket øger kompleksiteten af potentielle skatte- og omfordelingspolitikker i forbindelse med kulstofemissioner⁵⁴.

Uligheden mellem medlemsstaterne har været faldende, men ulighederne i de enkelte medlemsstater er stigende⁵⁵. Der er en stærk opfattelse i samfundet af, at de har nået for høje niveauer⁵⁶. I 2021 tilfaldt 38,2 % af den samlede ækvivalerede indkomst i EU de 20 % af befolkningen, der havde den højeste indkomst, mens de 20 % med den laveste indkomst kun modtog en andel på 7,9 %, dog med store forskelle mellem medlemsstaterne⁵⁷. Disse tal afspejles i europæernes holdninger: 81 % mener, at indkomstuligheden er for høj⁵⁸. Mange europæere på tværs af regioner og byer, der står over for økonomisk stagnation og tilbagegang, er i stigende grad utilfredse med forskelle i uddannelse eller jobmuligheder, social mobilitet, lighed, forventet levetid eller konnektivitet. Samtidig er velstandskoncentrationen betydeligt højere end indkomstuligheden og er gradvist stigende, hvilket direkte hindrer lige muligheder og opadgående social mobilitet⁵⁹, men bidrager også til politisk polarisering⁶⁰. Statistikkerne viser, at sociale overførsler reducerer indkomstuligheden — i 2021 var Gini-koefficienten for

---

⁴⁹ The future of food and agriculture, FAO, (2022), <https://doi.org/10.4060/cc0959en>.

⁵⁰ I 2021 påvirkede energifattigdomsraten, målt ved manglende evne til at holde boligen tilstrækkelig varm, 6,9 % af EU's samlede befolkning og forventes at stige. Se Eurostat, <https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/bookmark/8f6604d8-6581-4f7b-adde-7a9e53a28caf?lang=en>, data er gyldige fra juni 2023.

⁵¹ Eurostat, https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Quality_of_life_indicators_-_natural_and_living_environment, data fra september 2022.

⁵² ESPON (2022), CLIMATE, Updating and integrating climate data sets and maps.

⁵³ Europa-Kommissionen, Knowledge Centre for Biodiversity, (2023), https://knowledge4policy.ec.europa.eu/foresight/who-can-afford-digital-green-transition_en.

⁵⁴ France Stratégie, Pisani-Ferry, J. og Mahfouz, S., (2023), <https://www.strategie.gouv.fr/publications/incidences-economiques-de-laction-climat>.

⁵⁵ Cohesion in Europe towards 2050, SWD(2022) 24 final.

⁵⁶ Fairness, inequality, and intergenerational mobility, Europa-Kommissionen, (2023), 2652/SP529.

⁵⁷ Eurostat, (2022), https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Living_conditions_in_Europe_-_income_distribution_and_income_inequality, data fra november 2022.

⁵⁸ Fairness, inequality, and intergenerational mobility, Europa-Kommissionen, (2023), 2652/SP529.

⁵⁹ Eurofound, Darvas, Z. og Midões, C., (2021), <https://doi.org/10.2806/129514>.

⁶⁰ Lipps, J. og Schraff, D., (2021), <https://doi.org/10.1111/1475-6765.12430>.

indkomst 52,2 % før sociale overførsler, men faldt til 30,1 % efter medregning deraf⁶¹. Desuden kan virkningerne af klimaændringer også have en direkte indvirkning på inflationsdynamikken. Det deraf følgende inflationstryk, f.eks. på fødevarer- eller energipriser, kombineret med et fald i købekraften kan øge ulighederne yderligere, da virkningerne heraf varierer betydeligt for lav- og højindkomsthusholdninger. Uden passende foranstaltninger kan dette øge fattigdommen, herunder energifattigdommen, den sociale udstødelse og de territoriale asymmetrier i hele EU⁶².

Retfærdighed mellem generationerne bliver også mere og mere iøjnefaldende. Unge europæere nyder godt af store generationsforbedringer, og 67 % er enige i, at EU giver dem bedre fremtidsudsigter⁶³. De står imidlertid også over for nye udfordringer. De er bedre uddannede, men har en lavere disponibel indkomst end tidligere unge generationer, og de er mere tilbøjelige til at arbejde under ustabile former for beskæftigelse⁶⁴. Som følge heraf har unge erstattet ældre som den gruppe, der er mest truet af fattigdom⁶⁵. Børn, der er født i 2020, vil opleve op til en syvdobling af ekstreme vejrforhold og de dermed forbundne sundhedsrisici sammenlignet med personer født i 1960⁶⁶. Dertil kommer, at især unge berøres af mentale sundhedsproblemer, herunder økoangst eller solastalgi⁶⁷. Dette kan intensiveres via usund brug af digitale medier⁶⁸ og konsekvenserne af pandemien. Mere end 45 % af unge indrømmer, at de oplever sådanne bekymringer⁶⁹. Det er også grunden til, at de forventer en mere beslutsom indsats: Ni ud af ti unge europæere er enige i, at bekæmpelse af klimaændringer vil forbedre deres sundhed og trivsel⁷⁰. Deres bekymringer omfatter også offentlig gæld, da de yngre generationer sandsynligvis vil bidrage mere til velfærdsstaten, samtidig med at de til gengæld modtager mindre end deres forfædre. Da den relative andel af unge vælgere er faldet, har spørgsmålet om retfærdighed mellem generationerne også fået større politisk vægt. Den manglende solidaritet mellem generationerne omkring klima, økonomi og samfundsmæssige spørgsmål kan bidrage til deres politiske fremmedgørelse og skuffelse over den nuværende politiske klasses og systemets evne til at tackle generationsmæssige udfordringer.

6. Trusler mod demokratiet og den eksisterende sociale kontrakt

Uligheder er tæt forbundet med mindre tillid til nationale institutioner og EU-institutioner⁷¹ samt til det liberale demokrati som helhed. Tab af stemmeret, voksende

⁶¹ Eurostat, (2022), https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Living_conditions_in_Europe_-_income_distribution_and_income_inequality&oldid=528159, data fra november 2022.

⁶² France Stratégie, Pisani-Ferry, J. og Mahfouz, S., (2023), <https://www.strategie.gouv.fr/publications/incidences-economiques-de-laction-climat>.

⁶³ Future of Europe, Europa-Kommissionen, (2022), 2554 / SP517.

⁶⁴ OECD, (2020), <https://doi.org/10.1787/c3e5cb8a-en>.

⁶⁵ OECD, (2015). <https://doi.org/10.1787/9789264235120-en>.

⁶⁶ Thiery, W. et al., (2021), <https://doi.org/10.1126/science.abi7339>.

⁶⁷ Nød hos mennesker, hvis direkte miljø påvirkes negativt af miljøændringer.

⁶⁸ Marciano, L. et al., (2022), <https://doi.org/10.3389/fpubh.2021.793868>.

⁶⁹ Hickman, C. et al., (2021), [https://doi.org/10.1016/S2542-5196\(21\)00278-3](https://doi.org/10.1016/S2542-5196(21)00278-3).

⁷⁰ Future of Europe, Europa-Kommissionen, (2022), 2554 / SP517.

⁷¹ Se bl.a. Lipps, J. og Schraff, D., "Regional inequality and institutional trust in Europe", *European Journal of Political Research*, vol. 60, nr. 4, (2021).

utilfredshed og manglen på en positiv dagsorden fører til en udhuling af tilliden til offentlige institutioner, polarisering og en øget tiltrækningskraft fra ekstremistiske, autokratiske eller populistiske bevægelser. Globalt set er den gennemsnitlige borgers demokratiske niveau faldet tilbage til det niveau, der senest blev registreret i 1989⁷². Demokratiet udfordres i stigende grad som den forvaltningsmodel, der er bedst egnet til at håndtere voksende socioøkonomiske spørgsmål⁷³. I EU er nogle af de centrale krav til et velfungerende demokrati blevet svækket. Dette ses gennem udfordringer for retsstaten og et øget tavst medborgerskab, f.eks. et konsekvent fald i valgdeltagelsen i mange medlemsstater ved både nationale valg og valg til Europa-Parlamentet⁷⁴ eller den stigende mangel på interesse for det demokratiske liv generelt. 47 % af borgerne er f.eks. enige i, at deres stemme tæller i EU, mens 49 % mener, at det ikke er tilfældet⁷⁵. Personliggørelsen af politik, hvor politiske ledere anses for vigtigere end politiske partier, er også stigende. Polarisering af den politiske debat og følelsen af isolation forstærkes af mis- og desinformation, gruppedynamikker på de sociale medier eller algoritmisk forudindtagethed⁷⁶. Områder, der føler sig ladt i stikken, giver anledning til manglende engagement og utilfredshed. Hvis der ikke tages fat på udviklingsfælderne i stagnerende regioner, vil borgerne være mindre tilbøjelige til at støtte den europæiske integration og de europæiske værdier i det, der er blevet kendt som utilfredshedens geografi⁷⁷. Det positive er, at der også viser sig nye former for politisk aktivisme og social mobilisering. Hvis der ikke tages hånd om de europæiske demokratiers sundhed, vil det imidlertid udfordre både udrulningen af bæredygtige politikker og selve omstillingen.

Den eksisterende sociale kontrakt egner sig ikke fuldt ud til den nye socioøkonomiske virkelighed. Den nuværende sociale kontrakt har sin oprindelse i midten af det 20. århundrede under forskellige socioøkonomiske forhold. Europæernes realiteter har siden udviklet sig drastisk med nye måder at lære, arbejde og leve på, der er forankret i demografiske forandringer og migration. Konsekvenserne af længere levetid vil være dybe for enkeltpersoner, virksomheder, lokalsamfund og regeringer. Der er derfor stadig huller, og der kan opstå nye spændinger i fremtiden. Mens f.eks. "ikketyperiske" former for arbejde (herunder selvstændig virksomhed) i øjeblikket tegner sig for 40 % af den erhvervsaktive befolkning⁷⁸, er de sociale beskyttelsesordninger stadig hovedsagelig udformet til traditionelle former for beskæftigelse (f.eks. fuldtidsansatte, fastansatte, lønmodtagere). Der er behov for ændringer, så visse dele af arbejdsstyrken, navnlig unge, dem, der er født uden for EU, og kvinder er tilstrækkeligt dækket af de sociale beskyttelsessystemer. Ellers kan disse forskelle true enkeltpersoners og deres

⁷² V-Dem Institute (Göteborgs Universitet), (2023), https://www.v-dem.net/documents/29/V-dem-democracyreport2023_lowres.pdf.

⁷³ Sitra, Dufva, M., og Rekola, S., (2023), ISBN 978-952-347-302-7.

⁷⁴ RECONNECT EUROPE, Briatte, F. et. al., (2020), <https://reconnect-europe.eu/wp-content/uploads/2020/05/D6.1.pdf>.

⁷⁵ Future of Europe, Europa-Kommissionen, (2022), 2554 / SP517.

⁷⁶ Forudindtagede algoritmer henviser til tendensen til, at algoritmer producerer output, der er ugunstigt for visse grupper såsom kvinder og etniske minoriteter. Se Den Europæiske Unions Agentur for Grundlæggende Rettigheder, (2022), <https://doi.org/10.2811/25847>.

⁷⁷ The geography of EU discontent and the regional development trap, Europa-Kommissionen, WP 03/2023.

⁷⁸ Rapport fra Kommissionen om gennemførelsen af Rådets henstilling om adgang til social beskyttelse for arbejdstagere og selvstændige, COM(2023) 43 final.

familiers velfærd, navnlig lavindkomsthusholdninger, og de kan have en skadelig indvirkning på pensionsrettigheder og velfærd senere i livet. De kan også underminere den finansielle stabilitet i de eksisterende velfærdsordninger og påvirke den overordnede konkurrenceevne ved at skabe mindre effektive arbejdsmarkeder, hvor folk er mindre tilbøjelige til at tage risici, skifte job, starte en virksomhed eller lukke en virksomhed ned. Endelig får mange europæere ikke nok betaling for deres arbejde. Den mest sigende indikator er prisoverkommeligheden for boliger: Den er nu på sit laveste niveau både for dem, der ønsker at købe et hus, og for dem, der lejer⁷⁹.

Samtidig udvikler de offentlige og private aktørers geøkonomiske rolle sig. Vi observerer en stigende konvergens mellem de økonomiske og sikkerhedsmæssige områder, da de økonomiske valg i stigende grad drives af sikkerhedshensyn. Forventningerne til staten ændrer sig, og gennemførelse af omstillingerne, åben strategisk autonomi og økonomisk modstandsdygtighed vil kræve passende værktøjer og kompetencer. På den anden side er den igangværende diffusion af magt med store multinationale selskabers stigende globale relevans i færd med at udfordre statens nuværende rolle i økonomien, demokratiet eller samfundslivet.

III. Vigtige indsatsområder

Ovennævnte spørgsmål får direkte indvirkning på de sociale og økonomiske aspekter af bæredygtighed, hvilket udfordrer omstillingernes gennemførlighed og levedygtighed. Derfor kræver opnåelsen af et bæredygtigt Europa senest i 2050 allerede nu en koordineret indsats på tværs af alle politikområder. På grundlag af resultatet af fremsynsprocessen vil der i de indsatsområder, der er skitseret nedenfor, blive præsenteret idéer til at løse de udfordringer, som er identificeret i de foregående afsnit.

1. Sikring af en ny europæisk social kontrakt, der egner sig til en bæredygtig fremtid. EU bør fortsat tilskynde medlemsstaterne til at udvikle inkluderende sociale tjenester af høj kvalitet, der forbedrer borgernes evne til at bidrage til økonomien og samfundet, samtidig med at deres potentiale og forhåbninger kommer til udtryk. Det indebærer også en ajourføring af velfærdspolitikkerne ifølge en tilgang med sociale investeringer gennem hele livet. Dette omfatter støtte til arbejdsmarkedsdeltagelse og inklusion, yderligere tilpasning af den sociale beskyttelse til ikketyperne for beskæftigelse og til nye klimarelaterede risici, så der sikres et passende niveau af social beskyttelse samt en tilgang med aktiv inklusion på arbejdsmarkedet. Det bør tage højde for den nye demografiske virkelighed med dens udfordringer (aldring) og muligheder (levetid). Det betyder også, at der skal sikres en effektiv integration af migranter og EU-borgere med migrantbaggrund, så der skabes væsentlige finanspolitiske gevinster for medlemsstaterne og ydes et vigtigt bidrag til at imødegå de velfærdsudfordringer, som de demografiske ændringer medfører. Løbende overvågning af sociale indikatorer, navnlig for de mest sårbare husstande, vil være afgørende for at bekæmpe fattigdom, social udstødelse og sociale og territoriale uligheder. En ny social kontrakt bør indeholde et stærkere fokus på en retfærdig og inklusiv omstilling, understøtte den regionale samhørighed og anvende retfærdighed mellem generationerne og opadgående social konvergens som vejledende principper. Den bør også fokusere yderligere på at leve i et sundt miljø som et centralt offentligt gode og på at tackle de grundlæggende årsager til mentale sundhedsproblemer såsom social udstødelse, forskelsbehandling og virkningerne af klimaændringer.

---

⁷⁹ Eurofound, (2023), <https://doi.org/10.2806/715002>.

2. Udnyttelse af det indre marked til at kæmpe for en modstandsdygtig nulemissionsøkonomi. EU bør fortsætte med at styrke sin koordinerede ramme for at opnå åben strategisk autonomi, herunder økonomisk sikkerhed. Især bør EU og dets medlemsstater med udgangspunkt i den eksisterende mekanisme til screening af aktuelle strategiske afhængigheder videreudvikle værktøjer til at vurdere fremtidige afhængigheder på tværs af strategiske sektorer (f.eks. sundhed, fødevarer, digitale teknologier, energi, rummet og vand). EU bør også gøre bedre og mere strategisk brug af handelspolitiske beskyttelsesinstrumenter, forordningen om udenlandske subsidier og instrumenter for offentlige indkøb. Udvidelse af det indre marked vil være afgørende for at sikre EU's fremtidige økonomiske magt. Tilstrækkelige niveauer af strategisk efterretning og foregribende styring bør være retningsgivende for fremtidssikringen af en vækstfremmende lovgivningsramme, navnlig for det indre marked⁸⁰. Der er behov for fornyet fokus⁸¹ på at tackle hindringer og på at håndhæve de eksisterende regler i de økosystemer, der har det største potentiale for omstillingen. Dette skal kombineres med solide og formålstjenlige konkurrenceregler. Det vil også være vigtigt at skabe incitament for bæredygtige forretningsmodeller og sikre tilstrækkelig støtte til hurtig udvikling og udbredelse af nulemissionsteknologier. EU bør også fortsat sikre lige vilkår for alle markedsdeltagere og sikre stærke forbindelser mellem markedsadgang og høje bæredygtighedsstandarder. Endelig er der også behov for støtte til hurtig fremstilling af væsentlige komponenter til energiomstillingen såsom råstoffer eller teknologisk nulemissionsudstyr.

3. Styrkelse af de indbyrdes forbindelser mellem EU's interne og eksterne politikker, som også skal styrke EU's tilbud og fortælling på den globale scene. I geoøkonomien efterlyses der i stigende grad en kombination af fleksible tilgange og strategiske partnerskaber. I den forbindelse bør den globale portal fortsat anvendes til at udvikle partnerskaber om strategiske projekter, f.eks. for lande, der står over for udfordringer i forbindelse med energiomstillingen eller vandsikkerheden. Sådanne partnerskaber bør stimulere nye lokale værdikæder for at tiltrække investeringer og skabe beskæftigelse og muligheder for de yngre generationer. På grundlag af den eksisterende model for frihandelsaftaler kan der undersøges nye, mere fleksible og målrettede typer partnerskabsaftaler med det europæiske naboskab, Afrika, Asien eller Latinamerika. Synergierne og forbindelserne mellem disse aftaler og den globale portal skal øges. Skabelsen af et grønt transatlantisk marked, der letter adgangen til incitamentsordninger og forebygger forskelsbehandling, vil støtte grønne investeringer og bæredygtig produktion. Desuden bør EU gennem Team Europe-tilgangen styrke sin stemme i multilaterale fora, der er afgørende for den globale bæredygtighedsindsats, herunder dem, der former fremtiden for bæredygtig finansiering (f.eks. Bridgetown-initiativet, reformer af Verdensbanken og Den Internationale Valutafond). EU bør også fortsat føre an i bestræbelserne på at opfylde målene for bæredygtig udvikling⁸² og bidrage til drøftelserne om deres fremtid efter 2030. Desuden bør EU føre an i indsatsen for at bevare de globale fællesområder (biodiversitet, jordbund,

---

⁸⁰ Fit for Future-plattformens udtalelse om at sørge for en fremtidssikret lovgivningsmæssig ramme for det indre marked.

⁸¹ The Single Market at 30, COM/2023/162 final.

⁸² EU's frivillige evaluering af fremskridtene med hensyn til gennemførelsen af 2030-dagsordenen for bæredygtig udvikling, COM(2023) 700 final.

ferskvand, have osv.), herunder gennem finansiering af eller samarbejde inden for teknologi og innovation (både høj- og lavteknologi). Nye finansieringsordninger for tilpasning og modstandsdygtighed med fokus på de mest sårbare lande bør undersøges. EU skal også sikre, at dets klima-, miljø- og energipolitikker udformes og gennemføres på en måde, der er i overensstemmelse med EU's internationale ambitioner og forpligtelser. Dette indebærer, at der skal tages hensyn til handelspartneres perspektiver samt EU-lovgivningens indvirkning derpå. Dette kan opnås gennem øget dialog, kommunikation, diplomati (grønt, digitalt eller kulturelt) og samarbejde mellem udformningen og gennemførelsen⁸³. EU bør også fortsætte sit proaktive engagement i sine politikker vedrørende den europæiske grønne pagt i Verdenshandelsorganisationen. Ud over at udvikle sin egen lovgivningsmæssige ramme er EU nødt til at indgå brede internationale alliancer og aftaler om nye virkningsfulde og bæredygtighedsskabende teknologier såsom kunstig intelligens på måder, der afspejler EU's værdier og strategiske mål og styrer risiciene. Desuden bør der samarbejdes med ligesindede partnere om at bekæmpe trusler og angreb såsom desinformation. Endelig kan en styrkelse af handlingsplanen for unge i forbindelse med EU's tiltag udadtil bidrage til at opbygge støtte fra unge generationer uden for EU.

4. Støtte til ændringer i produktion og forbrug i retning af bæredygtighed. På produktionssiden indebærer disse reformer og investeringer på tværs af medlemsstaterne for at dekarbonisere og rense økonomien, navnlig industrielle processer og energiintensive sektorer, mindske indvirkningen på biodiversiteten og minimere forbrugets økologiske fodaftryk. Det er også vigtigt at mindske bureaukratiet, fremskynde de administrative procedurer og godkendelsesprocedurer eller øge tilgængeligheden og kvaliteten af den lokale støtte. Der er behov for en storstilet indsats for at styrke EU's robusthed over for vandknaphed ved at tackle forurening og den stigende efterspørgsel fra landbrug, energiproduktion, industri eller husholdninger. Foranstaltninger til forbedring af forvaltningen af vand (herunder passende prisfastsættelses- og tildelingsmekanismer), effektiv udnyttelse heraf, udvikling af bæredygtige alternative kilder, eliminering af vandforurening og sikring af lige adgang er afgørende. Bestrebelse i retning af bæredygtighed vil også kræve ændringer i folks adfærd, navnlig dem, der har det højeste CO₂-fodaftryk, for at minimere forbrugets økologiske fodaftryk. Det vil også være afgørende at sikre de rette prissignaler (f.eks. gennem CO₂-prissætning, grønne afgifter, fjernelse eller reform af miljøskadelige subsidier, styrkelse af miljøpositive incitament), der kombineres med sikring af prisoverkommelighed og tilgængelighed af bæredygtige produkter og tjenester. For at ændre virksomhedernes strategier og forretningsmodeller bør EU fortsætte med at udforme politikker og bestemmelser for yderligere at tackle planlagt forældelse og for at fremme reparation i eftersalgssammenhæng og design med henblik på cirkularitet. På grundlag af passende analyser kan foranstaltningerne også omfatte forbud mod reklame for de mest miljøskadelige praksisser eller tjenester. Samlet set kan disse elementer blive en del af en fremtidig bredere retlig ramme, der tager hensyn til EU-økonomiens langsigtede globale konkurrenceevne. Yderligere analyse af de fordelingsmæssige og territoriale virkninger i politikudformningen og en mere klar formidling af resultaterne kan bidrage til at udforme nye foranstaltninger på en måde, der minimerer mulige negative virkninger for fattigdom og ulighed og omfatter ledsagende politiske foranstaltninger, der

---

⁸³ En ny dagsorden for forbindelserne mellem EU og Latinamerika og Caribien (LAC), JOIN(2023) 17 final.

afbøder sådanne negative virkninger. Endelig bør uddannelse i og bevidstgørelse omkring bæredygtige og sunde valg og livsstile styrkes i alle aldersgrupper.

5. Overgang til et "investeringsfremmende Europa" ved at øge de private finansielle strømme til støtte for strategiske investeringer i omstillingen. Det er vigtigt, at der sker afgørende fremskridt i bankunionen og kapitalmarkedsunionen for at frigøre den private finansiering, der er nødvendig for den dobbelte omstilling. Bæredygtige finansieringsværktøjer såsom europæiske grønne obligationer skal finansiere bæredygtige strategiske EU-investeringer. Etablering af en smidig, hurtig og reaktionsbaseret ramme for at fremme private investeringer og sikre et positivt erhvervsklima vil være afgørende for at sikre, at EU fortsat er et attraktivt sted for at investere i en cirkulær nettonuløkonomi. I den forbindelse bør offentlig finansiering anvendes bedre som katalysator for private investeringer, navnlig til mere risikobetonede, banebrydende bæredygtighedsprojekter, herunder deres opskalering, og dertil knyttet produktionskapacitet i EU. Navnlig bør Den Europæiske Investeringsbank, den største offentlige bank i verden, yde større støtte til strategiske investeringer, der er relevante for den dobbelte omstilling, f.eks. råstoffer, grøn teknologi eller bioteknologi, navnlig til banebrydende projekter. Det er også vigtigt at fortsætte bestræbelserne på at lette adgangen til relevante kilder til EU-finansiering for nystartede europæiske virksomheder og små og mellemstore virksomheder. Andre værktøjer kan også bidrage til at øge de private finansielle strømme: Skatteincitamenter, grønne og bæredygtige offentlige indkøb og offentlig-private partnerskaber, der tilskynder leverandører til at indføre bæredygtige løsninger, prækommercielle indkøb, samarbejde med ikkestatslige organisationer om levering af offentlige tjenester eller med borgere og interessenter med henblik på samarbejdsorienteret budgetlægning. Et tættere samarbejde mellem den private og den offentlige sektor kan også opnås ved at opskalere blandede finansieringsstrategier, f.eks. gennem bedre formidling fra koncessionsgivende finansieringsudbydere og ved at øge udviklingsinstitutionernes rolle i EU og medlemsstaterne. Endelig vil det være vigtigt med en yderligere indsats for at indarbejde klimarelaterede risici i vurderingen af den finansielle stabilitet.

6. Tilpasning af de offentlige budgetter til bæredygtighed. Finanspolitikken og beskatningen skal tilpasses til den dobbelte omstilling, sørge for yderligere investeringer til projekter, der fremmer den, og tilvejebringe de rette prissignaler og incitamenter for producenter, brugere og forbrugere, samtidig med at den finanspolitiske holdbarhed forbedres. Gennemførelsen af OECD's reform af international beskatning er det første skridt i denne retning, idet den begrænser selskabsskatteprocentens nedadgående spiral og sikrer, at multinationale virksomheder betaler en rimelig andel af skatten, uanset hvor de opererer. EU bør fortsætte med at søge globale strategier til bekæmpelse af skatteundgåelse, der yderligere støtter retfærdigheden i skattesystemerne. EU bør også overveje, hvordan skattebyrden på arbejde kan reduceres, og hvordan den kan flyttes til andre skattegrundlag, der er mindre skadelige for væksten, for også at tackle ulighed i en situation med aldring af befolkningen og nye former for arbejde. En øget indsats for at optimere de offentlige udgifter ved at forbedre kvaliteten og sammensætningen af de offentlige finanser og øge de offentlige udgifters effektivitet vil være afgørende for den bedst mulige udnyttelse af de offentlige midler. Dette omfatter en styrkelse af den offentlige kapacitet inden for dataindsamling og -analyse for bedre at kunne udforme skattemæssige foranstaltninger. Skattepolitikken bør fortsat fokusere på at beskytte sårbare husholdninger og virksomheder, samtidig med at den er økonomisk overkommelig og bevarer incitamenterne til bæredygtig adfærd. Endelig bør der i betragtning af de ujævne virkninger af de skattemæssige udfordringer og behovet for at fremme strategiske

investeringer og sikre passende finansiering af EU's fælles goder udforskes yderligere muligheder for fælles handling.

7. Yderligere ændring af politiske og økonomiske indikatorer i retning af bæredygtig og inklusiv velfærd. Der tages allerede hensyn til miljømæssige og sociale aspekter i både offentlige og private aktørers beslutninger, men de skal harmoniseres yderligere. I den forbindelse bør parametre ud over BNP videreudvikles og gradvist integreres i EU's politiske beslutningsproces. Dette vil bidrage til at overvåge fremskridt mod velfærd, lette kommunikationen om politiske udfordringer og udforme strategier til håndtering af dem på en måde, der sætter mennesket og planeten i centrum, samtidig med at det sikres, at økonomisk vækst ikke ødelægger selve grundlaget. Der bør også arbejdes videre med at forbedre overvågningsværktøjerne ved at udvikle robuste modelbaserede indikatorer (f.eks. om planetens grænser eller sammenhængen mellem den sociale og miljømæssige økonomi) og bedre integrerede vurderingsmodeller for fremskrivninger og scenarieanalyser. Med henblik på yderligere at skabe grundlag for politikker er det nødvendigt at supplere de statistiske standarder for nationalregnskaber med flere indikatorer for bedre at afspejle den indbyrdes afhængighed mellem økonomisk aktivitet, menneskers trivsel og miljøet. Dette vil f.eks. sigte mod de forskellige måder, hvorpå udtømning af ressourcer og miljøforringelse undergraver menneskers trivsel og økonomiske sikkerhed, og samtidig de forskellige virkninger af økonomisk aktivitet på miljøet. EU vil fortsat bidrage til drøftelserne i det internationale samfund om, hvordan der kan redegøres for de indbyrdes forbindelser mellem økonomi og miljø i nationalregnskaberne og i miljø/økonomi-statistikker på en metodologisk forsvarlig måde. Desuden vil EU fortsat fremme anvendelsen af eksisterende miljø/økonomi-regnskaber som grundlag for politikudformningen på forskellige områder, navnlig ved at fremme integrationen af eksisterende økonomiske og miljømæssige statistikker og sociale regnskaber for bedre at imødegå sociale uligheder i indtægtsfordelingen.

8. Sikring af, at alle kan bidrage til omstillingen til bæredygtighed. Der er behov for en vedvarende indsats for at øge arbejdsmarkedsdeltagelsen i alle dele af befolkningen, navnlig kvinder, personer med handicap, ældre, unge og andre underrepræsenterede grupper, der hverken er i beskæftigelse eller under uddannelse. Investeringer i tidlig uddannelse af høj kvalitet bør tilskyndes for at lukke ulighedskløfter. Ud over tekniske færdigheder bør der lægges større vægt på bæredygtighed, digitale færdigheder, medborgerskab, modstandsdygtighed eller iværksætterfærdigheder. Fremme af livslang læring, f.eks. gennem øget uddannelse på arbejdspladsen og erhvervsuddannelse eller innovative undervisningsmetoder, vil øge indlæringsfleksibiliteten. Dette skal kombineres med tilpasning af arbejdspladser og arbejdsvilkår til nye jobtyper, generationsforventninger og arbejdstagernes behov. Samarbejdet mellem offentlige og private aktører og civilsamfundsaktører gennem etablerede mekanismer (f.eks. pagter for færdigheder eller færdighedsakademier) bør styrkes. Digitale teknologier bør anvendes til at berige og tilpasse uddannelse og erhvervsuddannelse og fremme læringsmulighederne for alle. For at kunne håndtere de demografiske ændringer har EU brug for robuste værktøjer til detaljeret prognostisering af kvalifikations- og arbejdsstyrkebehov i nøglesektorer. Der skal tages fat på talentudviklingsfælder på regionalt plan ved at stimulere udbud af og efterspørgsel på talent med målrettede foranstaltninger og i samarbejde med arbejdsgivere og uddannelsesinstitutioner. Endelig skal EU med henblik på at håndtere specifikke arbejdsmarkedsforskelle og demografiske udfordringer tiltrække flere globale talenter og støtte skabelsen af talentpuljer og partnerskaber med tredjelande. Dette skal

kombineres med støtte til oprindelsessamfundene og tilpasning af uddannelse for at forbedre integrationen.

9. Styrkelse af demokratiet, bl.a. ved at øge borgernes igangsættelsesinitiativer.

Opbygning af bred offentlig støtte til bæredygtighed kræver, at de europæiske borgere i højere grad deltager i demokratiske drøftelser og politikudformningen, så det repræsentative demokrati suppleres⁸⁴. Retfærdighed inden for og mellem generationer, inklusive deltagelse og inddragelse af alle borgere, bør være kernen i politikudformningen. Indarbejdelse af strategisk fremsynethed i politikudformningen kan f.eks. hjælpe regeringerne med at vedtage offentlige politikker baseret på fremtidige fordelingsmæssige virkninger (herunder på tværs af generationerne) og indføre strategier for at minimere sandsynligheden for, at meget negative sociale resultater bliver til virkelighed. Øget åbenhed i beslutningstagningen og evnen til at bedre inddrage og kommunikere med borgerne vil derfor være afgørende. EU bør løbende styrke sin kapacitet til at forsvare demokratiet og retsstatsprincippet⁸⁵. For at bekæmpe mis- og desinformation og udenlandsk indblanding er det vigtigt med mere effektive instrumenter og en korrekt iværksættelse heraf. Det er afgørende at gøre de sociale medieplatforme mere ansvarlige og støtte uafhængige medier. Digitaliseringens indvirkning på demokratiet skal også optimeres, samtidig med at der tages hånd om mulige negative aspekter (cybersikkerhed i forbindelse med valg, spredning af hadefuldt tale og radikaliserings). Endelig vil åbne, effektive, interoperable og ansvarlige offentlige tjenester være afgørende. Derfor er det nødvendigt at styrke kapaciteten hos lokale institutioner og andre aktører såsom arbejdsmarkedets parter og civilsamfundsorganisationer. Der kræves en omfattende indsats for at sikre, at sådanne institutioner har de nødvendige færdigheder samt finansielle og teknologiske ressourcer til at bidrage til og realisere mulighederne i den dobbelte omstilling⁸⁶.

10. Styrkelse af EU's værktøjskasse til beredskab og indsats for at supplere civilbeskyttelse med "civil forebyggelse".

EU er nødt til strategisk at foregribe potentielle katastrofale hændelser og forberede sig på deres virkninger, som pandemien og Ruslands angrebskrig mod Ukraine for nylig har vist. Den fortsatte udvikling af strategisk fremsyns- og overvågningskapacitet, herunder systemer for tidlig varsling, vil gøre det lettere at omsætte tidlig information til en tidlig indsats og bør fungere som rettesnor for medlemsstaternes fremtidige investeringer og finansiering med henblik på bedre beredskab og forebyggelse. Europæiske dataområder, digitale tvillinger og nye interaktionsformer vil være afgørende for bedre at forstå og anvende store mængder komplekse oplysninger. EU's evne til at reagere hurtigt og effektivt på kriser bør også styrkes støt. Nødinstrumentet for det indre marked vil f.eks. sikre fri bevægelighed for varer, tjenesteydelser og personer med større gennemsigtighed og koordinering i krisetider. For at håndtere kritiske enheders modstandsdygtighed vil gennemførelsen af EU-direktiver og Rådets henstillinger om modstandsdygtighed være

---

⁸⁴ Den Europæiske Gruppe vedrørende Etik inden for Naturvidenskab og Ny Teknologi, (2023), Opinion on democracy in the digital age.

⁸⁵ Senere i år vil Kommissionen fremlægge en pakke til forsvar af demokratiet for at intensivere indsatsen under handlingsplanen for europæisk demokrati for at fremme frie og retfærdige valg, øge bekæmpelsen af desinformation og støtte mediefrihed og -pluralisme.

⁸⁶ F.eks. i henhold til et kommende initiativ, ComPAct, for at udvide det europæiske administrative rum.

afgørende⁸⁷. Katastrofeberedskabskoordinationscentret bør videreudvikles for at blive et centralt knudepunkt, der forbinder alle relevante EU-krisestyringsaktører (f.eks. HERA), og styrke det operationelle beredskab i fremtidige nødsituationer⁸⁸. Forskellige eksisterende værktøjer og instrumenter, der er afgørende for modstandsdygtighed på områder såsom civilbeskyttelse, migration, sundhed, fødevarer eller vand, bør styrkes, og synergierne og samarbejdet mellem dem bør styrkes. EU bør også være bedre forberedt på at håndtere katastrofer og klimarelaterede fordrivelser. Ud over foranstaltninger vedrørende modstandsdygtighed vil EU skulle vurdere, forebygge, forberede sig på og styre risici i en systemisk tilgang for én planet og ét helbred. Desuden bør udviklingen af fælles procedurer støttes ved at styrke eller etablere nye tværsektorielle forbindelser med relevante myndigheder på alle niveauer samt den private sektor, herunder risikoforvaltere og forsikringsselskaber. Endelig bør det undersøges, hvordan tilgængeligheden af katastroferisikofinansiering kan øges yderligere.

IV. Indfrielse af løftet om omstilling til bæredygtighed

Omstillingen til bæredygtighed bygger på et tredobbelt løfte: en sund planet og et levende miljø økonomisk vækst, der ikke er forbundet med ressourceforbrug og miljøforringelse og en forsikring om, at ingen person eller noget sted vil blive ladet i stikken. Efterhånden som EU fortsætter med denne historiske omstilling, vil det være afgørende at opbygge en positiv vision og bevare en fornemmelse af muligheder og optimisme for at opbygge bred demokratisk støtte til de nødvendige ændringer og kompromiser under vanskelige omstændigheder. Denne rapport skitserer de nøgleområder, hvor der er et stort behov for en indsats, hvis vi skal gennemføre omstillingen til bæredygtighed og styrke forbindelserne mellem de miljømæssige, sociale og økonomiske aspekter.

---

⁸⁷ Direktiv (EU) 2022/2557 af 14. december 2022 om kritiske enheders modstandsdygtighed og om ophævelse af Rådets direktiv 2008/114/EF, ELI: <http://data.europa.eu/eli/dir/2022/2557/oj>.

⁸⁸ Strategic crisis management in the EU, Europa-Kommissionen, (2022), <https://doi.org/10.2777/517560>.

FORENING AF TRIVSEL OG VELSTAND

 <p>1. Sikre en ny europæisk social kontrakt med fornyede velfærdspolitikker og fokus på sociale tjenester af høj kvalitet.</p>	 <p>6. Gøre offentlige budgetter egnede til bæredygtighed via en effektiv skatteramme og offentligt forbrug.</p>
 <p>2. Udbygge det indre marked til at fremme en nettonuløkonomi med fokus på åben strategisk autonomi og økonomisk sikkerhed.</p>	 <p>7. Yderligere ændre politiske og økonomiske indikatorer i retning af bæredygtig og inklusiv velfærd, herunder tilpasning af BNP til forskellige faktorer.</p>
 <p>3. Fremme EU's tilbud på den globale scene om at styrke samarbejdet med de centrale partnere.</p>	 <p>8. Sikre, at alle europæere kan bidrage til omstillingerne gennem øget arbejdsmarkedsdeltagelse og fokus på fremtidige færdigheder.</p>
 <p>4. Støtte skift i produktion og forbrug i retning af bæredygtighed gennem regulering og fremme af en bæredygtig livsstil.</p>	 <p>9. Styrke demokratiet med retfærdighed på tværs af generationer i centrum af politikudformningen for at styrke støtten til omstillingerne.</p>
 <p>5. Overgå til et "investeringsfremmende Europa" gennem offentlige tiltag til at katalysere finansielle strømme til omstillingerne.</p>	 <p>10. Supplere civil beskyttelse med "civil forebyggelse" ved at styrke EU's værktøjskasse til beredskab og indsats.</p>

Det er afgørende at sætte bæredygtighed i centrum for EU's åbne strategiske autonomi for at gøre det muligt for Europa at holde disse løfter. For nuværende og kommende generationer af europæere vil dette betyde, at de skal leve sundere og længere liv, søge privat og erhvervmæssig udvikling og få større indflydelse på den fremtid, de ønsker. For EU's virksomheder ved at udnytte "first mover"-fordelen ved en nulemissionsøkonomi med globalt førende bæredygtige produkter og tjenesteydelser. Og for de øvrige regioner i verden, der nyder godt af samarbejde og bæredygtig udvikling.